

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Gøril Bjerkan Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Rege Karen H. Ulltveit-Moe

Ola Kvaløy

Det norske energimisbruket

Så lenge lave strømpriser er et overordnet politisk mål, er det vanskelig å ta norsk klima- og miljøpolitikk på alvor.

● **Hvordan havnet vi her?** Skulle ikke vi – det olje og gassproduserende Norge – være landet som virkelig tok klima- og naturkrisen på alvor?

Lenge gjorde vi mye riktig. Vi innførte høye klimaavgifter. Vi tok offensivt del i internasjonale avtaler. Vi bevarte regnskog. Vi vedtok klimalov.

Kostet det oss noe? Ikke all verden. Industrien tok brorparten av belastningen, men fikk også mye kompensert. Høye bensinpriser hadde vi allerede vent oss til og akseptert.

Men så kom «strømkrisen». Med ett skulle vi som forbrukere merke at energi koster, at det grønne skiftet koster. For så mye vet vi: Det er energikonsumet som er kilden til klima- og naturkrisen. Det hjelper lite at energien vi konsumerer – som strøm – er fornybar, så lenge ikke-fornybar energi (olje, gass, kull) er en del av energimiksen.

Vårt strømforbruk gir indirekte klimagassutslipp fordi andre da må bruke mer av den ikke-fornybare energien. Dessuten har utbygging av fornybar energi som kjent betydelige naturkostnader.

Med andre ord: Alle tiltak som reduserer strømforbruket er bra for både miljøet og klimaet. Dette vet politikerne. Dette vet vi som forbrukere.

Men hva gjorde vi da den såkalte strømkrisen inntraff? Jo, vi sørget for å kunne fortsette akkurat som før. Bruke energi akkurat som før. Varme og lys i alle rom, slik vi er vant med. Først dekket vi 70 prosent av strømkostnader over 70 øre per kilowatt-time. Så 90 prosent.

I praksis har vi nå en makspris som tar bort det meste av incentiver til energisparing.

Men vi kan da ikke risikere at folk ikke har råd til å betale strømregningen i verdens rikeste land?

Enig i det, men strømstøtteordningen handler ikke om fordelingspolitikk. Strømstøtteordningen handler om å premiere dem som bruker mest strøm, altså de som

også har mest fra før. Hvis det var fordeling vi var opptatt av, burde de 70 milliardene som er bevilget til strømstøtte vært likt fordelt til alle, uavhengig av strømforbruk.

Da ville lavinntektsgruppene kommet bedre ut enn med dagens strømstøtteordninger, samtidig som vi hadde opprettholdt incentiver til energisparing.

I stedet velger vi altså å bruke fellesskapets midler til å premiere uønsket miljøadferd.

Det norske energimisbruket viser seg også i nærings- og industripolitikken. I en tid der energien er spesielt knapp, skal vi fortsette å subsidiere kraftkrevende industri og late som at vi har et konkurransefortrinn. I tillegg skal vi «elektrifisere alt som kan elektrifiseres» og gi risikoavlastning (et nyord for subsidiering) til batteriproduksjon – som også er kraftkrevende.

Det handler om å skape nye arbeidsplasser, sier det. Men som en rekke økonomer har påpekt, har vi mangel på arbeidskraft, ikke arbeidsplasser. Vi trenger ikke politikere som skal «skape» nye grønne industriarbeidsplasser.

Dessverre er denne vrangforestillingen i ferd med å feste seg. Når leder for Helsepersonell-kommisjonen, Gunnar Bovim, sier at veksten i helse og omsorgssektoren ikke kan holde frem, blant annet fordi vi skal nå klimamålene våre, da har vi havnet dypt inn i misforståelsen.

Lavutslippssamfunnet handler nettopp om helse, omsorg, tjeneste- og kunnskapsproduksjon. Ikke om såkalt grønn industri.

Det er umulig å forstå den norske energipolitikken ut fra vanlig rasjonell tenkning. Her må en lete etter andre forklaringsmodeller. Norge ligger på verdenstoppen i energiforbruk – betydelig høyere enn våre nordiske naboer. Det er blitt en del av norsk kultur at vi skal kunne bruke energi som vann. Forfatter Jan Kjærstad formulerer dette et i overraskende perspektivløst «brev» til statsminister Støre: «For burde ikke strøm regnes som en strategisk viktig ressurs og som en del av den livsnødvendige infrastrukturen i det norske samfunnet? Vi bor langt mot nord, vi varmer opp husene våre med elektrisitet, og vi bruker elektrisitet til å lage mat».

Støre svarte Kjærstad med å forklare hvorfor prisene er så høye som de faktisk er. Men han burde gått lenger.

Støre burde forklart Kjærstad og andre spørrende velgere at høye energipriser er noe vi må leve med, at de har kommet for å bli. Ja, at høye energipriser faktisk er en viktig del av løsningen på klima- og naturkrisen. At det kun er høye priser som får energiforbruket ned og incentivene til teknologiutvikling opp.

↑ Vi kan ikke dra ned nisseluen og late som om vi er klimavennlige bare vi bruker ren norsk energi, når handel med energi faktisk er mulig, skriver Ola Kvaløy. Foto: Øyvind Elvsborg

Vi kan ikke dra ned nisseluen og late som om vi er klimavennlige bare vi bruker ren norsk energi, så lenge handel med energi faktisk er mulig.

Nordmenns forhold til energi er som alkoholikerens forhold til, ja, alkoholen. Vi erkjenner storforbruket, men forneker misbruket. Ungdommen som demonstrerte mot Fosen-utbyggingen, skjønner dette.

Å bruke klimakrise og energibehov som begrunnelse for store naturinngrep – og brudd på urfolks rettigheter – blir ekstra hult når man ikke gjør et eneste troverdig forsøk på å redusere energikonsumet i dette landet.

Nordmenns forhold til energi er som alkoholikerens forhold til, ja, alkoholen. Vi erkjenner storforbruket, men forneker misbruket

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Allt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt side 37-39